

Effekter af særskat på danske banker

Konsekvenser for danske familier, virksomheder og for samfundsøkonomien

FINANS
DANMARK

1. Indledning og sammenfatning

Regeringen vil indføre en ny særskat på den danske finansielle sektor, der skal give 1,5 mia. kr. til delvis finansiering af regeringens forslag om, at udvalgte grupper på arbejdsmarkedet skal have en ret til tidlig pension.¹ Med afsæt i den videnskabelige litteratur analyseres det i dette notat, hvordan særskatten må forventes at slå igennem på priserne på finansielle ydelser og dermed påvirke danske virksomheder og husholdninger, forudsat at finansieringen tilvejebringes ved en forøgelse af selskabsskattebetalingen for danske finansielle virksomheder på 2,35 mia. kr. (med tilbageløb).² Desuden analyseres de samlede effekter på vækst, investeringer og beskæftigelse i dansk økonomi.

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

Der findes ikke nogen økonomisk saglig begrundelse for særskatten, der – hvis den bliver indført – vil medføre, at danske banker bliver beskattet betydeligt hårdere end andre danske virksomheder såvel som banker i de fleste andre EU-lande.³ Socialdemokraterne har tidligere argumenteret med, at "*Samlet set er der tale om en meget målrettet finansiering, der ikke rammer almindelige lønmodtagere. Ligesom det er rimeligt, at den finansielle sektor bidrager mere.*"⁴

For en lille åben økonomi med frie kapitalbevægelser er det dog ikke sandsynligt, at en særskat på den finansielle sektor på længere sigt vil ramme dennes aktionærer. Afkastkravene fra aktionærer i danske banker er primært bestemt af, hvad der kan opnås af afkast på tilsvarende investeringer i andre brancher og i andre lande. Desuden har bankernes underliggende indtjening på kerneforretningen været under pres gennem de senere år – bl.a. pga. negative renter og en styrket indsats mod hvidvask.

Som dokumenteret i en række internationale studier på området, må det derimod forventes, at en særskat på danske banker primært fører til højere priser hos kunderne og et lavere udlån, jf. gennemgangen af resultater fra studier i tabellen på side 6. Til sammenligning har ændringer i Nationalbankens udlånsrenter også

¹ Jf. regeringens udspil "Ny ret til tidlig pension – værdig tilbagetrækning for alle".

² Hvis skatten indføres, vil en del af provenuet komme fra andre finansielle virksomheder – bl.a. forsikring og pension. I denne analyse betragter vi et hypotetisk scenarie, hvor hele beskatningen pålægges banksektoren. Resultaterne forventes ikke at blive meget anderledes, når der beskattes bredt i finanssektoren.

³ Finansiell virksomhed er i Danmark – på lige fod med resten af EU – som udgangspunkt momsfrataget, men betaler i stedet en særlig dansk lønsumsafgift. Lønsumsafgiften er indført for at opveje den potentielle værdi af momsfratagelsen. Men tidligere skøn fra Skat indikerer imidlertid, at den finansielle sektors omkostning til lønsumsafgiften ved de nuværende regler markant overstiger den finansielle sektors samlede værdi af momsfratagelsen, og dermed er tale om en særlig høj skat på banksektoren i Danmark. Jf. svar på SAU alm. del spm. 113 af 27. november 2018. Lønsumsafgifter er desuden en særlig dansk skat, og danske banker er højt beskattet, når vi sammenligner med banksektoren i de fleste andre EU-lande.

⁴ Jf. Socialdemokratiets udspil "De mest nedslidte fortjener også en værdig pension".

tæt ved fuldt gennemslag på de udlånsrenter, private banker stiller over for deres kunder.

I modsætning til Nationalbankens renteændringer, der i kraft af fastkursregimet følger internationale renteændringer, er særskatten dog udelukkende et dansk anliggende. Særskatten er konkurrenceforvridende, og hvis danske banker hæver prisen over for deres udenlandske kunder og store internationale virksomheder, vil de blive udkonkurreret og miste markedsandele til deres internationale konkurrenter, der ikke er underlagt en tilsvarende særskat. Da afkastkravene fra aktionærer samtidigt er upåvirkede af særskatten, vil danske banker, som vil bevare deres internationale konkurrencekraft, være indirekte tvunget til at sende regningen videre til deres indenlandsk orienterede kunder: små og mellemstore virksomheder samt husholdninger.

En særskat på 2,35 mia. kr. vil dermed kunne medføre prisstigninger på finansielle tjenesteydelser til husholdninger samt små og mellemstore danske virksomheder. Størrelsen vil afhænge af de nærmere forhold. Finansministeriets har skønnet, at renten på udlån fra danske banker i gennemsnit vil stige med omkring 0,1 pct.-point.⁵ Skøn baseret på den internationale litteratur viser en effekt i samme størrelsesorden. For en normal dansk familie i ejerbolig svarer det til en ekstraregning på 1.400 kr. om året og for en normal pensionistfamilie i ejerbolig svarer det til en regning på knap 800 kr.

For en typisk lille dansk håndværksvirksomhed lyder ekstraregningen på 3.000 kr. om året, og for en mellemstor fremstillingsvirksomhed lyder regningen på 25.100 kr. om året. De ekstra omkostninger vil i høj grad svække konkurrenceevnen for danske eksportvirksomheder, og for virksomheder, der ikke er i international konkurrence, vil meget af omkostningsstigningerne blive videregivet til deres kunder i form af prisstigninger på andre varer. Særskatten må således ventes at have mærkbare konsekvenser for danske virksomheder, og i sidste ende kan danske husholdninger komme til at betale langt størstedelen af regningen.

Særskatten forventes også at få betydelige samfundsøkonomiske omkostninger. For selv om danske banker ikke mister markedsandele ved at hæve priserne over for danske husholdninger samt små og mellemstore virksomheder, så vil kundernes efterspørgsel efter lån og andre finansielle tjenesteydelser stadig falde i takt med, at priserne stiger. Særskatten går således også mod mål i EU-regi, som det for eksempel kommer til udtryk i den nye kommissions fokus på at styrke de euro-

Notat

21. august 2020
Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-
v1

⁵ Jf. Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 358 (Alm. del) af 29. januar 2019

pøriske virksomheders – ikke mindst de små og mellemstore virksomheders – adgang til finansiering gennem en bedre og mere relevant kapitalmarkedsunion (CMU). Denne mærkesag i EU har fået yderligere fokus, siden coronapandemien brød ud, da den aktuelle økonomiske krise har skærpet behovet for at styrke virksomhedernes adgang til finansiering og dermed bidrage til ny vækst og en bæredygtig omstilling i EU.

I overensstemmelse med international litteratur og Finansministeriets skøn⁵ viser vores analyse, at særskatten vil medføre et fald i investeringerne i Danmark. Fra en særkørsel i ADAM-modellen finder vi, at faldet kan blive 0,3 pct. inden for de første 5-10 år, svarende til ca. 1,5 mia. kr. Det bliver dyrere at være dansker og dyrere at drive virksomhed i Danmark, hvorved det private forbrug falder sammen med virksomhedernes produktion og beskæftigelse. På mellemlang sigt skønnes beskæftigelsen at falde med 1.500 ansatte. Når virksomhederne investerer mindre i nye maskiner og ny teknologi, vil det over tid reducere de beskæftigedes produktivitet, som fører til lavere lønninger. Alt i alt reduceres Danmarks BNP med knap 0,1 pct. på mellemlang sigt, svarende til et fald på 2 mia. kr.

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

2. Litteratur på prisgennemslag af skattestigninger

Når der pålægges ekstra skat på banker, er det ifølge tidligere studier sjældent bankerne selv, der i sidste ende kommer til at bære de fulde meromkostninger (i form af lavere indtjening).⁶ Årsagen er, at især output-priser fra banker typisk også ændrer sig, som følge af de stigende skatter. Omvendt ændrer aktionærenes afkastkrav sig typisk ikke nævneværdigt på længere sigt – de er generelt bestemt af, hvilket afkast der kan opnås på tilsvarende investeringer i andre lande og i andre brancher.⁷

Hertil kommer, at bankernes underliggende indtjening på deres kerneforretning har været under pres gennem de senere år – hvilket blandt andet afspejler de negative renter, en styrket indsats mod hvidvask og øgede compliance-opgaver. I det lys er aktiekurserne for de fleste banker faldet, så deres markedsværdi p.t. ligger væsentligt under den bogførte værdi.⁸ I en situation med pres på indtjeningen og aktiekurserne bør der udvises særlig forsigtighed med at øge udgiftspreset

⁶ Ud af alle tidligere studier på området finder vi dog en undtagelse – papiret af Capelle-Blancard og Havrylchik (2013) – der ikke finder et signifikant prisgennemslag. Studiet betragter dog ikke en særskat på banker men generelle selskabskatteændringer. Se diskussion i boks 2.

⁷ Dette resultat følger bl.a. af gængs finansiel teori og empiri, der finder et relativt fast forhold imellem risiko og afkast på finansielle aktiver, hvorved en særskat på danske banker ikke ændrer det krævede afkast (efter skat) til aktionærer, jf. fx CAPM-modellen fra Shape (1964): *Capital Asset Prices: A Theory of Market Equilibrium under Conditions of Risk*, *The Journal of Finance*, 19(3). Desuden finder flere studier en positiv effekt på bankers afkast før skat, når selskabsskatten øges (hvorved afkastet efter skat er nogenlunde upåvirket), jf. Demirgüç-Kunt og Huizinga (2001): *The Taxation of Domestic and Foreign Banking*, *Journal of Public Economics*, 79, s. 429-453 og Gaganis m.fl. (2013): *Taxation and Bank Efficiency: Cross-Country Evidence*, *International Journal of the Economics of Business*.

⁸ Når aktiekursen ligger under den bogførte værdi, betyder det principielt, at virksomheden er mindre værd som helhed/i going concern, end de indeholdte aktier i virksomheden.

på den finansielle sektor. Der er heller ikke meget evidens for, at særskatter på banker medfører, at de foretager ekstra reduktion i omkostningerne – for eksempel reducerer beskæftigelse eller lønninger.⁹

Hvad vi ved af findes der ikke nogen tidligere empiriske studier, der analyser samme beskatningsmodel, som der er lagt op til med særskatten på danske banker. Men i studier af beslægtede skattereformer findes der et fuldt eller næsten fuldt gennemslag af stigende skatter på de priser, banker stiller over for deres kunder, jf. litteraturgennemgang i tabel 1 og diskussion i boks 1.¹⁰ Et fuldt prisgennemslag antages også i Finansministeriets analyse af effekter af særskatten,¹¹ og i Europakommissionens impact assesment og litteraturstudie konkluderes det "overall, available studies suggest that financial companies are able to pass on taxes to their customers".¹² Der er desuden indikation på, at prisgennemslaget primært vil ske gennem udlånsrenterne.

Disse empiriske resultater kan i høj grad genfindes i bankers reaktion på ændringer i Nationalbankens udlånsrenter, der også har tæt ved fuldt prisgennemslag. Desuden er resultaterne underbygget af den teoretiske litteratur om, hvordan banker driver forretning. For eksempel finder Caminal (2003, s. 96,) at "*under perfect competition, a tax on banks' corporate income is equivalent to a tax on loans. Hence it raises the loan interest rates (and reduces the amount of loans) but it does not affect the deposit rate.*"¹³

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

⁹ For eksempel finder Gaganis m.fl. (2013) at højere beskatning af banker medfører højere omkostninger og profit før skat og Goodspeed (2012) *The incidence of bank regulation and taxes* og wages finder igen effekt af højere beskatning på lønningerne i banker. Argumentet for dette resultat er, at store moderne aktieselskaber til en hver tid vil have foretaget de effektiviseringer, der er mulige.

¹⁰ I et enkelt ikke-publiceret studie af Capelle-Blancard og Havrylchyk (2013) finder de ingen signifikant effekt af en øget selskabsskat på bankers rentemarginal.

¹¹ Jf. også Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 358 (Alm. del) af 29. januar 2019. Her kan vi udlede af resultaterne, at Finansministeriet må antage et fuldt (eller tæt ved fuldt) gennemslag på priserne.

¹² Jf. EC, DG TAXUD (2012): Tax Elasticities of Financial, Instruments, Profits and Remuneration.

¹³ En central antagelse i denne og relaterede analyser er, at internationale investorers afkastkrav er konstante (eksogent) og dermed uafhængige af selskabsskatteprocenten. Ét studie af Capelle-Blancard og Havrylchyk (2014): *The burden of bank taxation: corporate income tax vs. bank levy* finder teoretisk, at selskabsskat ikke får fuldt gennemslag på priserne, hvis afkastkravet for investorer ændrer sig i takt med, at skatten ændrer sig (er endogent givet). Her ser de dog på effekter af generelle selskabsskatteændringer, hvorved denne antagelse kan være rimelig for store og/eller lukkede økonomier. Men når vi ser på en særskat for danske banker i en lille åben økonomi, indikerer øvrig litteratur, at afkastkravet vil være eksogent givet, og der vil således være fuldt prisgennemslag.

Boks 1. Diskussion af den tidligere litteratur: Hvilke studier er mest relevante for at forstå effekterne af en ekstra høj selskabsskat på danske banker?

Der findes en relativ begrænset litteratur, som ser på, hvordan stigende skatter påvirker bankers overskud og prissætning. Litteraturen kan opdeles i to grene, der på hver sin måde har relevans i forhold til forståelsen af, hvordan en særskat på danske banker må ventes at slå igennem (jf. opdelingen i tabel 1).

1. Ældre analyser af ændring i selskabsskatter

I en ældre del af litteraturen analyseres det, hvordan bankers overskud og prissætning påvirkes af ændringer i selskabsskatten, og langt de fleste empiriske studier finder et fuldt (eller tæt ved fuldt) prisgennemslag. Analyserne er relevante i den forstand, at de ser på ændringer i selskabsskatter – tilsvarende den foreslåede form på særskatten på danske banker. Dog fokuserer de typisk på generelle ændringer i selskabsskatten, som også rammer andre brancher, hvilket kan være afgørende for resultaterne.

2. Nyere analyser af særlige banksskatter

Siden finanskrisen har en del lande indført særskatter på banker – lidt i stil med den danske lønsumsafgift – typisk som betaling til en krisefond. En nyere litteratur ser på, hvordan sådanne skatter påvirker bankers overskud og prissætning, og her finder alle studier (vi har kendskab til) et stort og ofte fuld prisgennemslag. Der er en vis variation i resultaterne afhængigt af, hvordan skatten er konstrueret mv., hvilket vi også må forvente teoretisk. For eksempel vil prisgennemslaget forventeligt være mindre, hvis skatten kun rammer nogle banker, da det vil medføre unfair konkurrence i markedet.¹⁴

Der er dog ikke teoretisk belæg for, at der skulle være væsentlig forskel på effekterne af en særlig høj selskabsskat og effekterne af en form for bank-balanceskat (som der ofte er tale om i de nyere studier). Så selvom de nyere studier ikke analyserer på ændringer i selskabsskatter, forekommer de særligt relevante i den forstand, at de betragter særskatter på banker og ikke generelle skatteændringer.

De nyere studier anvender typiske også stærkere empiriske metoder. For eksempel bruger nogle studier såkaldte *treatment effect-modeller*, dvs. modeller, der sammenligner prisudviklingen mv. for banker, der er underlagt en ny særskat, med prisudviklingen mv. for banker i samme land, der ikke er underlagt en ny særskat.

Endelig bør vi også huske på, at jo ældre analyser er, jo større risiko er der for, at de blev foretaget under nogle andre økonomiske forhold (regimer). Særligt er verdens kapitalmarkeder i stigende grad blevet internationaliserede gennem de sidste 10-20 år, hvilket er en afgørende betingelse for, at aktionærernes afkastkrav er uafhængigt af en dansk særskat og dermed også, at priserne får fuldt gennemslag.

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

¹⁴ Hvis de kun rammer nogle banker – som det fx ses ved bankbeskatningstiltag indført i Østrig, Tyskland, Holland og Storbritannien siden finanskrisen – vil effekterne forventeligt være mindre. Jf. fx argumenter i Capelle-Blancard og Havrylchik (2013).

Tabel 1. Litteratur på prisgennemslag af forøget beskatning af banker

Type af skat	Resultat	Studie	Detaljer
Selskabsskat	Fuldt (eller tæt ved fuldt) gennemslag, primært igennem højere udlånsrenter	Demirgüç-Kunt og Huizinga (1999) ⁱⁱⁱ	Finder fuldt gennemslag til kunder. Bruger data på individuel bank-niveau i 80 lande, 1988-95
		Albertazzi og Gambacorta (2010) ⁱ	Finder min. 90% gennemslag på udlånsrenter. Bruger data for banksektorer i de fleste industrialiserede lande, 1981-2003
		Chiorazzo og Milani (2011) ⁱⁱ	Finder 80% gennemslag. Bruger data på bank-niveau for EU-lande, 1990-2005
		Gaganis m.fl. (2013) ^{iv}	Finder at højere skat på banker resulterer i højere profit (før skat), hvilket de bruger som argument, for at banker sender regningen videre til kunderne. Bruger data på bank-niveau i 46 lande, 2001-09.
	Ikke noget signifikant gennemslag	Capelle-Blancard og Havrylchyk (2013) ^v	Finder ingen signifikant effekt. Bruger data på individuel bank-niveau for EU-lande, 1992-2008.
International dobbeltbeskatning	Tæt ved fuldt gennemslag	Huizinga m.fl. (2014) ^{vi}	Finder 86% gennemslag. Bruger data på individuel bank-niveau i 38 lande, 1998-2008
Særskat på banker siden finanskrisen til betaling til krisefond.	Ofte fuldt gennemslag, men effekterne afhænger af skat design, markedsstruktur mv.	Capelle-Blancard og Havrylchyk (2017) ^{vii}	Finder fuldt gennemslag på priser hos bankkunder – særligt igennem udlånsrenter til husholdninger. Bruger data på bank-niveau fra Ungarn, hvor der blev indført en balanceskat i 2010.
		Kogler (2018) ^{viii}	Finder et stort gennemslag på udlånsrenter, men effekten afhænger af skattedesign mv. Bruger data på bank-niveau, 23 EU-lande 2007-13
		Haskamp (2018) ^{ix}	Finder et stort gennemslag på udlånsrenter og reduktion i udlån fra de banker, der er særbeskattede. Omvendt øges udlånet for banker, der er skatteundtaget. Bruger data på bank-niveau fra Tyskland, hvor der blev indført særskat på store banker i 2011-14.

Titler og tidsskrifter: **i)** Bank profitability and taxation, *Journal of Banking & Finance* 34(11), Nov. 2010.

ii) The impact of taxation on bank profits: Evidence from EU banks, *Journal of Banking & Finance* 35(12), Dec. 2011. **iii)** Determinants of commercial bank interest margins and profitability: some international evidence, *World Bank Economic Review*, 1999 13(2). **iv)** Taxation and Bank Efficiency: Cross-Country Evidence, *International Journal of the Economics of Business*, June 2013. **v)** The ability of banks to shift corporate income taxes to customers, CEPII, Working Paper, 2013-09. **vi)** International Taxation and Cross-Border Banking, *American Economic Journal: Economic Policy* 6(2), May 2014. **vii)** Incidence of Bank Levy and Bank Market Power, *Review of Finance* 21(3), May 2017 **viii)** On the incidence of bank levies: theory and evidence, *International Tax and Public Finance* 26, 2019. **ix)** Spillover of banking, regulation: the effect of the German bank levy on the lending rates of regional banks and their local competitors, *International Economics and Economic Policy* 15(2), Dec.2017.

Der er altså klar historisk evidens for, at kunderne primært vil komme til at betale og særligt i form af højere renter på deres lån, hvis regeringen vælger at indføre en særskat på de danske banker. Gennemslaget er dog ikke ens for alle kunder:

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

- **For store virksomheder og kunder i udlandet indikerer litteraturen, at gennemslaget vil være relativt lille.**¹⁵ Her er danske banker i konkurrence med udenlandske banker, der ikke er underlagt en tilsvarende beskatning. Det betyder, at kunderne typisk flytter til andre banker, så snart prisen i danske banker stiger bare lidt over deres udenlandske konkurrenters. Ifølge litteraturen sætter det en hård grænse for, hvor meget danske banker kan (og vil) nedvælte omkostninger fra dansk særskat på stigende priser til disse kunder.¹⁶
- **For de indenlandsk orienterede kunder indikerer litteraturen, at gennemslaget vil være stort.** Det gælder de små og mellemstore virksomheder, husholdninger, kommuner, statslige virksomheder mv., hvor danske banker typisk kun er i konkurrence med andre danske banker, der er underlagt samme beskatning.¹⁷ Da afkastkravene fra aktionærer ikke forventes at ændre sig, vil danske banker, som vil bevare deres internationale konkurrencekraft, være tvunget til at sende regningen videre til deres indenlandsk orienterede kunder.¹⁸

3. Hvem forventes at komme til at betale, og hvor meget?

Den danske banksektor sælger samlet set tjenesteydelser til andre danske virksomheder for omkring 111 mia. kr. (2018-tal).^{19,20} Skøn baseret på input-output-tabeller og analyser af Danmarks Statistik indikerer, at husholdninger og offentlige styrelser aftager knap 40 pct. af de solgte tjenesteydelser, små og mellemstore virksomheder aftager knap 30 pct. og store, internationale virksomheder – inkl. eksport af tjenesteydelser til udlandet – aftager ca. 35 pct., jf. figur 1.²¹

Følger vi resultaterne fra litteraturen og antager et fuldt prisgennemslag for indenlandsk orienterede kunder og et begrænset prisgennemslag for store virksomheder

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

¹⁵ Jf. Mintz and Smart (2003): Income shifting, investment, and tax competition: theory and evidence from provincial taxation in Canada

¹⁶ Store internationale kunder har en høj såkaldt substitutionselasticitet og dermed også en høj efterspørgselselasticitet i forhold til køb af danske finansielle tjenesteydelser. Resultatet underbygges fx Capelle-Blancard og Havrylych (2017), der finder, at banker særligt nedvælter skatten på udlånsrenter til kunder med lav efterspørgselselasticitet (fx udestående lån til husholdninger).

¹⁷ Her indikerer litteraturen, at pristigninger ikke vil have nær den samme effekt på kundernes efterspørgsel, da disse kunder – i modsætning til de store virksomheder – har en lav substitutionselasticitet.

¹⁸ Afkastkravet til danske bankaktier er ikke påvirket af særbeskatning i Danmark. Danske banker har mange danske aktionærer, men det er de store internationale investorer, der sætter prisen og dermed afkastkravet på store danske aktier. Og det gøres ud fra, hvilket risikojusteret afkast de alternativt kan få på tilsvarende aktieinvesteringer i andre lande og andre brancher.

¹⁹ Her betragter vi sektorens output/produktion, ekskl. salg internt i sektoren, samt det der går til investeringer og lagerændringer uden branchespecifikation.

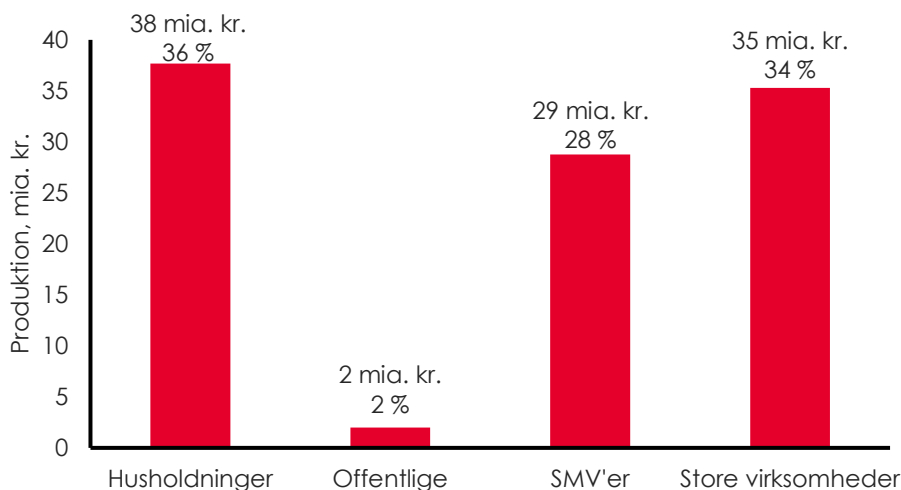
²⁰ For finansielle tjenesteydelser er meget svært at adskille pris og mængde. Derfor opgøres BVT for de fleste finansielle tjenesteydelser ud fra den såkaldte *financial intermediation indirectly measures*-tilgang (FISIM).

²¹ Denne opdeling er gjort ud fra særlige input-output-tabeller fra Danmarks Statistik, hvor output er fordelt på SMV'er og store virksomheder, jf. papiret "Compilation of Extended Supply and Use Tables in Denmark and Possible Applications in Input-Output Analyses" af Nilsson m.fl. (2018). For få brancher har vi ikke køb af finansielle tjenesteydelser opdelt på størrelsen af virksomheder. Her antager vi samme fordeling, som vi finder for andre brancher. Dog antager vi, at alt landbrug, fiskeri mv. er del af SMV-segmentet. Som et robusthedstjek har vi også forsøgt at opdele salg til SMV'er og store virksomheder ud fra Moody's opdeling af udlån. Denne opdeling er dog ikke meget anderledes – en lidt større andel går til husholdninger, end hvad der fremgår af Danmarks Statistiks opdeling – og det ændrer derfor heller ikke analysens resultater nævneværdigt.

der, indikerer vores beregninger, at langt hovedparten af skatten vil blive nedvæltet på husholdninger (1,2 mia. kr.) samt små og mellemstore virksomheder (0,9 mia. kr.).²² Kun beskedne 0,1 mia. kr. vil blive nedvæltet på de store internationale virksomheder, hvis resultaterne fra litteraturen holder stik, jf. tabel 2.

Figur 1. Produktion fra banker i Danmark fordelt på typer af kunder

Note: For få brancher har vi ikke købt af finansielle tjenesteydelser opdelt på størrelsen af virksomheder. Her antager vi samme fordeling som vi finder for andre brancher. Dog antager vi, at alt landbrug, fiskeri mv. er del af SMV-segmentet.

Kilde: I/O-tabeller fra Danmarks Statistik fra 2014, med BVT fordelt på SME og store virksomheder, jf. også papiret "Compilation of Extended Supply and Use Tables in Denmark and Possible Applications in Input-Output Analyses" af Nilsson m.fl. (2018)

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

Tabel 2 Skøn på pris effekter af særbeskatning på danske banker

	Husholdninger	Offentlige	SMV'er	Store virksomheder	Total
Salg af services (mia. kr.)*	40	2	31	38	111
Gennemslag på priser	100%	100%	100%	10%	
Allokering af skat	52%	3%	40%	5%	
Skatteprovenu (mia. kr.)	1,2	0,1	0,9	0,1	2,35
Gennemsnitlig prisændring	3,0%	3,0%	3,0%	0,3%	2,1%
Totalt udlån, inkl. realkredit (mia. kr.)**	1.908	63	967	1.129	4.068
Ændring af udlånsrente***	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%

Note: *) Salg af services svarer til sektoren output/produktion, ekskl. salg internt i sektoren samt det der går til investeringer og lagerændringer uden branchespecifikation. I opdelingen af produktion på store virksomheder og SMV'er bruger vi data fra papiret "Compilation of Extended Supply and Use Tables in Denmark and Possible Applications in Input-Output Analyses" af Nilsson m.fl. (2018). **) I opdelingen af udlån på store virksomheder og SMV'er bruger vi data fra EBA og Moody's, jf. Moody's papiret "SME and Consumer lending will be hit hardest by coronavirus shock". ***) Her antager vi omkostningerne alene nedvæltet på stigende udlånsrenter.

Kilde: Data fra Danmarks Statistik, Nationalbanken, Moody's og egne beregninger.

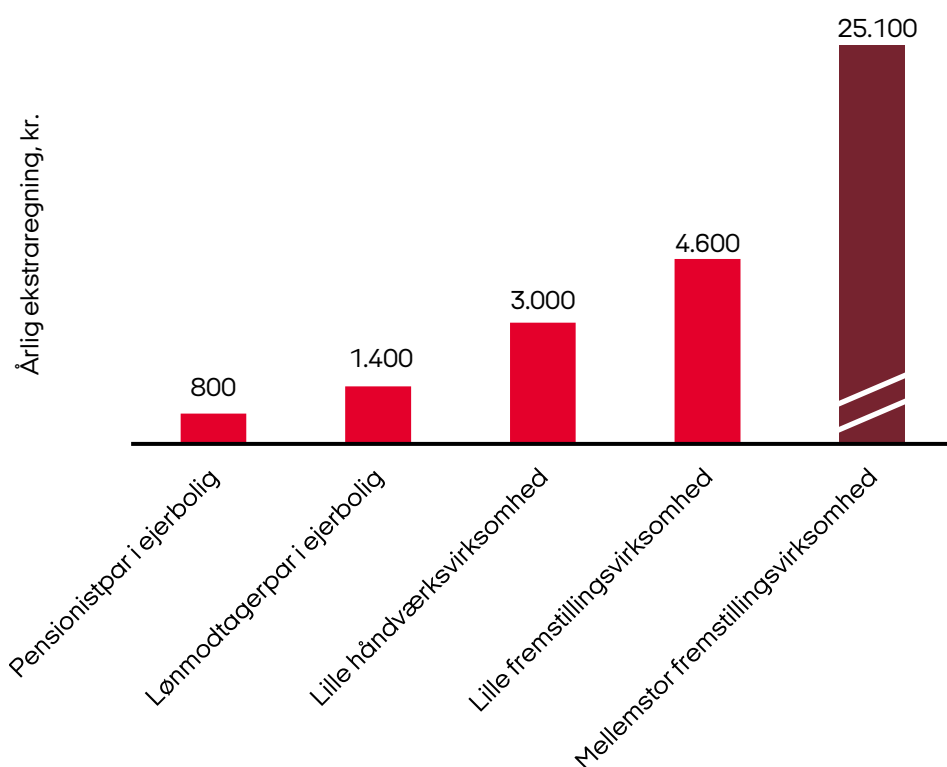
²² Her er vi fulgt Copenhagen Economics (2016) "Effects of VAT-exemptions for financial services in Sweden" og antager fuldt prisgennemslag samlet set – 100 pct. for indenlandsk orienterede kunder og 10 pct. for store virksomheder (inkl. virksomheder i udlandet).

Finansministeriet har skønnet, at renten på udlån fra danske banker i gennemsnit vil stige med knap 0,1 pct.-point.²³ Disse resultater kan man genfinde, når man regner med samme prisenlæg, som findes i litteraturen, og under antagelse om, at prisstigningen alene sker gennem udlånsrenter.

Ser vi på danske familiers gennemsnitlige gælds niveauer, finder vi, at en normal dansk børnefamilie med to lønmodtagere på grund/mellemløsniveau i ejerbolig i gennemsnit risikerer en årlig ekstraregning på 1.400 kr. (før skat), jf. figur 2 og detaljer i boks 2. For en pensionistfamilie i ejerbolig bliver regningen noget mindre, da de typisk har mindre gæld. Her lyder ekstraregningen i gennemsnit på 800 kr. om året (før skat).

Figur 2. Årlige omkostninger for udvalgte familie- og virksomhedstyper

Note: Her ser vi bort fra kaskadeeffekter, dvs. at de ekstra finansieringsomkostninger hos ikke-finansielle virksomheder også risikerer at blive sendt videre til deres kunder.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og regnskabsdata fra Bisnode. De små virksomheder har mellem 10 og 50 ansatte per CVR-nummer og de mellemstore har mellem 50 og 249 ansatte per CVR-nummer.

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-v1

²³ Jf. Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 358 (Alm. del) af 29. januar 2019.

Boks 2. Eksempler på hvordan prisseffekterne vil ramme individuelle familie- og virksomhedstyper

Familietyper:

Her ser vi på to typer af gennemsnitlige danske familier. Den første er lønmodtagerpar på grund- eller mellemniveau, der bor i ejerbolig med børn. Sådanne familier er der knap 160.000 af i Danmark. De voksne er i gennemsnit 37 år og har en samlet årsindkomst på godt 650.000 kr. Deres totale gæld er i gennemsnit på knap 1,9 mio. kr., hvoraf godt 1,6 mio. kr. er prioritetsgæld. Et estimat for deres meromkostning ved en stigning i udlånsrenten på knap 0,1 pct.-point lyder på 1.400 kr. om året (før skat).

Den anden familietype er pensionistpar, der tidligere var lønmodtagere på grund- eller mellemniveau i ejerbolig. Sådanne familier er der godt 110.000 af i Danmark. De er i gennemsnit 72,6 år og har en samlet årsindkomst på godt 410.000 kr. Deres totale gæld er i gennemsnit på godt 1 mio. kr. hvoraf knap 900.000 kr. er prioritetsgæld. Et estimat for deres meromkostning lyder på 800 kr. om året.

Her har vi anvendt Danmarks Statistiks registerdata og Finans Danmarks familietypeberegninger for familiers gennemsnitlige alder, indkomst og gæld.

Virksomhedstyper:

Vi ser også på tre virksomhedstyper. Den første er en lille dansk håndværksvirksomhed med mellem 10 og 50 ansatte. Sådanne virksomheder har i gennemsnit 21,2 ansatte, et årligt bruttoresultat på knap 3 mio. kr. og gæld i alt for knap 4 mio. kr. Et estimat for deres meromkostning lyder på 3.000 kr. om året.

Desuden ser vi på en lille fremstillingsvirksomhed, også med mellem 10 og 50 ansatte. Sådanne virksomheder har i gennemsnit 22,9 ansatte, et årligt bruttoresultat på knap 2,7 millioner kr., og samlet gæld på godt 6,1 millioner kr. Et estimat for deres meromkostning lyder på 4.600 kr. om året.

Til sidst ser vi på en mellemstor fremstillingsvirksomhed med mellem 50 og 249 ansatte. Sådanne virksomheder har i gennemsnit 102,9 ansatte, et årligt bruttoresultat på knap 14 mio. kr. og gæld i alt for knap 33 mio. kr. Et estimat for deres meromkostning lyder på 25.100 kr. om året.

Her har vi anvendt Bisnode data for alle danske virksomheder, der har opgivet et regnskab. Vi kikker på kortfristet og langfristet prioritets- og bankgæld, ekskl. gæld til leverandører.

Når vi foretager tilsvarende beregninger for danske virksomheder, finder vi, at en typisk lille dansk håndværksvirksomhed med 10-50 ansatte risikerer en ekstraregning på 3.000 kr. om året og en typisk lille fremstillingsvirksomhed risikerer en ekstraregning på 4.600 kr. om året (før skat). For en gennemsnitlig mellemstor fremstillingsvirksomhed med mellem 50-249 ansatte lyder ekstraregningen på 25.100 kr. om året.

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-v1

For eksportvirksomheder vil de ekstra omkostninger svække den internationale konkurrenceevne. For virksomheder, der ikke er i international konkurrence, vil meget af omkostningsstigningen også blive nedvæltet på deres kunder (såkaldte kaskade-effekter). En særskat på danske banker vil således få betydelige konsekvenser for danske virksomheder, og i sidste kan danske husholdninger komme til at betale langt størstedelen af regningen.

4. Hvor store bliver de samfundsøkonomiske omkostninger?

Som i de fleste andre markeder, falder kundernes efterspørgsel efter finansielle tjenesteydelser, når priserne stiger. Det gælder ikke mindst hvis danske banker er nødsaget til at hæve udlånsrente over de små og mellemstore virksomheder; det vil øge virksomhedernes finansieringsomkostninger, så de låner, finansierer og investerer mindre.

Her går særskatten også mod mål i EU-regi, som det for eksempel kommer til udtryk i den nye kommissions fokus på kapitalmarkedsunionen (CMU) og forbedring af virksomheders – og særligt de små og mellemstore virksomheders – adgang til finansielle tjenesteydelser. Mål, der netop prioriteres, da bedre adgang til finansiering generelt har gavnlige effekter på vækst og produktivitet.

Videre tager vi udgangspunkt i en særkørsel i ADAM-modellen til analyse af de samfundsøkonomiske effekter af en stigning i bankers udlånsrenter og bidragsatser på realkreditlån overfor husholdninger samt små og mellemstore virksomheder på knap 0,1 pct.-point, jf. figur 3 og beregningsdetaljer i boks 3.

Den højere rente gør det generelt dyrere at være dansker, dyrere at drive virksomhed og dyrere at foretage investeringer i Danmark. I overensstemmelse med international litteratur og Finansministeriets skøn viser analysen, at særskatten vil medføre et fald i investeringerne i Danmark.²⁴ Konkret indikerer modellen at danske investering reduceres med 0,3 pct. på mellemlang sigt, svarende til et fald på 1,5 mia. kr. Når virksomhederne investerer mindre i nye maskiner og ny teknologi, vil det over tid reducere de beskæftigedes produktivitet, som fører til lavere beskæftigelse og lavere lønninger. På mellemlang sigt skønnes beskæftigelsen at falde med 1.500 ansatte. Sammen med lavere lønninger medfører de højere finansieringsomkostninger for private danskere, at det private forbrug falder. Alt i alt reduceres Danmarks BNP med knap 0,1 pct. på mellemlang sigt, svarende til et fald på 2 mia. kr.

²⁴ I et relateret studie finder forfatterne, at en særskat på japanske banker medfører en betydelig reduktion i virksomheders investeringer, jf. Chronopoulos m.fl. (2018) The Real Effect of Bank Taxation. I Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 358 (Alm. del) af 29. januar 2019 forventer Finansministeriet også, at en særskat vil medføre et fald i investeringer i Danmark.

Notat

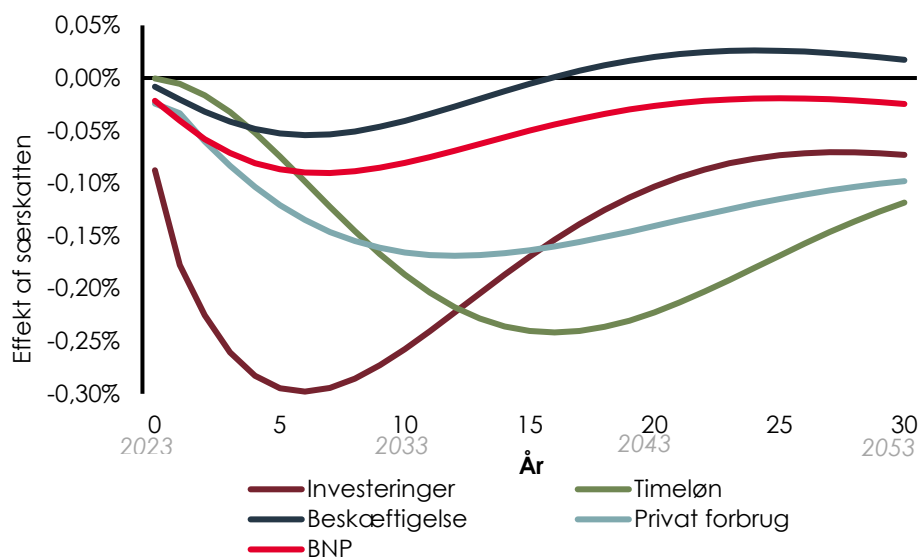
21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-

v1

Figur 3. Realøkonomiske effekter af renteforøgelse som følge af særskatten, skøn fra ADAM-modellen

Note: I figuren betragter vi et scenarie, hvor der indføres en særskat på banker i starten af år 0. Udviklingen i alle variable vises i forhold til et baseline scenarie, hvor der ikke indføres en særskat. Når figuren viser en effekt på -0,3 % for investeringer i år 5, indikerer det, at investeringerne, 5 år efter implementeringen af særskatten, vil ligge 0,3 % under det niveau, hvor de alternativt forventes at være. Vi har skalerede effekterne fra ADAM-kørslen, så de svarer til scenariet, hvor der indføres en særskat og danske banker generelt hæver udlånsrenterne med 0,06 pct.-point, se detaljer i boks 3.

Kilde: Særkørsel foretaget af ADAM-gruppen i Danmarks Statistik

Notat

21. august 2020

Dok. nr. FIDA-1941317218-689648-v1

Boks 3. Model-kørsel i ADAM

Ændringer i renten undersøges ved brug af Modelgruppen i Danmarks Statistiks makroøkonomiske model (ADAM).²⁵ I en særkørsel foretaget af Danmarks Statistik analyseres de samfundsøkonomiske effekter af et fald i bankernes udlånsrente og et fald bidragssatsen på realkreditlån.²⁶ Det antages desuden, at brugerprisen på erhvervsbyggeri stiger tilsvarende – i ADAM er denne ellers bestemt af obligationsrenten, der her antages uændret.

Modelkørslen i ADAM er lidt anderledes end scenariet, hvor der indføres en særskat i den forstand, at rentestigningen ved en særskat forventeligt kun sker for husholdninger og små og mellemstore virksomheder. For at gøre det sammenligneligt ser vi derfor på en situation, hvor gennemslaget på priserne sker ens for alle kunder (også for store virksomheder), hvorved rentestigningen kun bliver omkring 0,06 pct.-point.

²⁵ Der findes også rentemodellørsler i Det Økonomiske Råds makroøkonomiske model (SMEC) og Nationalbankens makroøkonomiske model (MONA). I begge modeller antages det dog, at rentestigningen skyldes en forøgelse af den udenlandske rente, som slår ud i den danske rente én-til-én. Derfor er modelernes eksogene variable for eksport, valutakurs og priser påvirkede af en rentestigning i udlandet, som ikke vil forekomme i en situation, hvor der indføres en særskat på danske banker.

²⁶ Videre detaljer ang. Danmarks Statistiks særkørsel i ADAM-modellen kan sendes ved henvendelse til Christian Heebøll Hammer, chh@fida.dk.

